

**METODOLOŠKO UPUTSTVO
ZA PORODIČNA POLJOPRIVREDNA GAZDINSTVA**

ISTRAŽIVANJE O BILJNOJ PROIZVODNJI I JESENJOJ SJETVI 2013.

Sadržaj

Pravni osnov	3
METODOLOŠKE OSNOVE	3
Cilj istraživanja	3
Definicije.....	3
Jedinice koje se popisuju.....	5
Metod i vrijeme prikupljanja i dostavljanja podataka	5
Referentni period	6
Zaštita podataka.....	6
Instrumenti za sprovođenje ankete	6
RAD ANKETARA	7
Obaveze anketara	7
Rad anketara prilikom posjete porodičnog poljoprivrednog gazdinstva.....	7
Lica od kojih treba tražiti podatke.....	7
POPUNJAVANJE UPITNIKA.....	8
TABELA ZA PRERAČUNAVANJE LOKALNIH JEDINICA MJERE	15

Pravni osnov

Istraživanje se sprovodi na osnovu Zakona o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike ("Sl. list Crne Gore", br. 18/12), a u skladu sa Godišnjim planom statističkih istraživanja za 2013. godinu ("Sl. list Crne Gore", br. 9/13). Prilikom izrade Instrumenata za sprovođenje istraživanja o biljnoj proizvodnji i jesenjoj sjetvi korišćena je Regulativa 543/2009 Evropskog parlamenta i Savjeta i Priručnik za sprovođenje godišnjih istraživanja statistike biljne proizvodnje.

METODOLOŠKE OSNOVE

Cilj istraživanja

Cilj istraživanja da se prikupe podaci o površinama poljoprivrednog zemljišta po kategorijama korišćenja, zasijanim i požnjevenim površinama po pojedinim usjevima, broju ukupnih i broju rodni stabala za voća, ukupnom broju i broju rodni čokota, visini ostvarenih prinosa, zasijanim površinama u jesenjoj sjetvi u 2013. i planiranoj sjetvi u 2014. godini.

Definicije

Porodično poljoprivredno gazdinstvo predstavlja jedinstvenu tehničko – ekonomsku jedinicu sa jedinstvenom upravom, koja proizvodi poljoprivredne proizvode.

Korišćeni prag u popisu poljoprivrede 2010. godine: porodično poljoprivredno gazdinstvo predstavlja jedinicu koja je u vrijeme popisa koristila najmanje 1 000 m² poljoprivrednog zemljišta ili manje od 1 000 m² poljoprivrednog zemljišta, a posjedovala je:

- 1 kravu i 1 tele ili 1 kravu i jedno june, ili
- 1 kravu i dva odrasla grla sitne stoke, ili
- 5 odraslih ovaca ili koza,
- 3 odrasle svinje, ili
- 4 odrasla grla ovaca ili koza ili svinja zajedno, ili
- 50 komada odrasle živine, ili
- 20 košnica pčela.

Pod biljnom proizvodnjom podrazumijeva se uzgoj biljnih kultura (žitarica, krompira, mahunarki za suvo zrno, duvana, krmnog bilja, povrća, cvijeća, ukrasnog bilja, sjemena, sadnog materijala, voća, vinove loze i gljiva), prerada sopstvenog *grožđa u vino* i sopstvenih *maslina u ulje*. U biljnu proizvodnju nije uključena prerada poljoprivrednih proizvoda (*isključujući* preradu sopstvenog *grožđa u vino* i sopstvenih *maslina u ulje*), kao i uzgoj i iskorišćavanje šuma.

Pod *stočarstvom* se podrazumijeva uzgoj stoke, živine i ostalih životinja (goveda, svinja, ovca, koza, konja, magaraca, mazgi, mula, živine, pčela, zečeva itd.). Pod stočarstvom se ne podrazumijeva uzgoj i ulov ribe.

Korišćeno poljoprivredno zemljište obuhvata oranice, okućnice i/ili bašte, voćnjake, vinograde, rasadnike, livade i pašnjake bez obzira na tip vlasništva (vlastito zemljište ili zemljište uzeto u zakup).

Oranice su površine zemljišta koje se redovno obrađuju i usjevi se siju/sade prema određenom redosledu (plodored). Plodored predstavlja redovnu i unaprijed određenu smjenu usjeva (sistem rotacije) u cilju efikasnijeg korišćenja zemljišta. Na oranicama se gaje žita, industrijsko bilje, krompir, krmno bilje, povrtarsko bilje, cvijeće, sjeme i rasad i ostalo bilje na oranicama. U površine oranica uključeni su i ugari. Usjevi na oranicama smjenjuju se po pravilu svake godine, ali mogu biti i višegodišnji usjevi. Ako se jedan usjev uzgaja duže od 5 godina na istoj površini ta površina se ne smatra oranicom.

Ugari su površine koje su uključene u plodored sa kojih se ne dobija prinos u toku godine, odnosno koje iz određenih razloga (poplave, nedostatak vode, odmor zemljišta i sl.) nijesu zasijane.

Ugar može biti:

- jalovi i crni (površine ostavljene na odmor bez preoravanja ili sa preoravanjem);
- zeleni (površine zasijane usjevima koji će biti zaorani u zelenom stanju u cilju đubrenja i poboljšavanja svojstava zemljišta)
- prelozi, parlozi i zaležaji su zemljišta koja se ne obrađuju više godina (do 5 godina) već se ostavljaju da se zatrave (zaparlože).

Zasijane površine su površine koje su obrađene i zasijane određenim usjevima. Zasijana površina odgovara ukupnoj zasijanoj površini za proizvodnju određenog usjeva tokom 2013. godine. Dakle, u zasijane površine u 2013. godini uključene su površine koje su zasijane u 2012, ali su požnjevene u 2013. godini, a zasijane površine u 2013. godini koje će biti požnjevene u 2014. godini su isključene.

Požnjevena površina je površina sa koje je požnjeven usjev i ubran prinos. Požnjevena površina može biti manja od zasijane površine za one površine na kojima je usjev uništen, tako da na tim površinama žetva nije obavljena i nije ostvaren ni najmanji prinos. Npr. ako je 1 ha zasijan ozimom pšenicom, ali usled loših vremenskih uslova uništeno je 2 000 m², požnjevena površina biće:

$$10\ 000\ \text{m}^2 - 2\ 000\ \text{m}^2 = 8\ 000\ \text{m}^2$$

POŽNJEVENA POVRŠINA = ZASIJANA POVRŠINA – UNIŠTENA POVRŠINA

Ukupan prinos je prinos koji se dobija po završetku žetve/berbe, odnosno prinos koji je uskladišten i umanjen za količine izgubljenih prije žetve, prilikom žetve, transporta itd. Prinos se izražava u kilogramima (kg).

1 t = 1000 kg

Okućnice i / ili bašte su površine na kojima se gaje biljne kulture (različite vrste povrća, krompir, voće i vinova loza) namijenjene za ishranu članova gazdinstva i uglavnom nijesu namijenjeni za prodaju. Samo povremeni višak proizvoda sa ovih površina prodaje se izvan gazdinstva. Okućnice i / ili bašte obično su odvojene od ostatka poljoprivrednog zemljišta i najčešće se nalaze pored kuće. Ukoliko se na površinama koje se nalaze u blizini kuće gaje proizvodi namijenjeni za prodaju, čak i ako se jedan dio tih proizvoda troši za ishranu članova gazdinstava, ta površina se prikazuje pod odgovarajućom biljnom kulturom na oranicama. Ukoliko se na površinama koje se nalaze u blizini kuće gaje usjevi za ishranu stoke i pored toga što se te kulture koriste za stoku na gazdinstvu, ova površina se prikazuje pod odgovarajućom biljnom kulturom u okviru krmnog bilja na oranicama.

Plantažni voćnjaci su površine pod voćnim stablima sa određenim razmakom između redova i u redu. U njima se može vršiti mehanizovana obrada i po pravilu se sprovode ostale agrotehničke mjere. Obično su to veći zasadi voćnih stabala i bobičastog voća, namijenjeni uglavnom za prodaju.

Ekstenzivni voćnjaci su poluintenzivni ili ekstenzivni voćni zasadi namijenjeni uglavnom za sopstvenu potrošnju. Ovdje su uključena stabla koja se nalaze u dvorištima, na okućnicima, međama, uz puteve, stabla u voćnjaku različitih voćnih vrsta. Površina ekstenzivnih voćnjaka upisuje se samo ako površina nije upisana kao livada i u slučaju ako je ekonomska vrijednost voćnjaka veća.

Vinogradi – zasadi vinove loze namijenjeni za proizvodnju grožđa.

Plantažni vinogradi – površine pod vinovom lozom sa određenim razmakom između čokota, u kojima se može vršiti mehanizovana obrada i po pravilu sprovode se ostale agrotehničke mjere.

Vinogradi na okućnici su manji zasadi vinove loze koji su uglavnom namijenjeni za sopstvenu potrošnju.

Rasadnici su površine zemljišta na kojima se uzgajaju mlade drvenaste biljke namijenjene za kasnije presađivanje, a obuhvataju: voćne sadnice, sadnice vinove loze, ukrasnog bilja i šumskog drveća. U površine rasadnika uključeni su komercijalni rasadnici šumskog drveća, bilo u šumi ili izvan nje, kao i nekomercijalni rasadnici šumskog drveća koje gazdinstvo uzgaja za svoje potrebe izvan šumskog zemljišta (isključeni rasadnici za vlastite potrebe gazdinstva koji se uzgajaju na šumskom zemljištu).

Livade – zemljište koje se trajno (pet ili više godina) koristi za rast zelene stočne hrane, bilo zasijane ili samonikle i nije uključeno u plodored. Upisuju se livade koje se redovno kose (koriste), odnosno površine livada koje su se koristile barem jednom u toku referentne godine.

Pašnjaci – zemljište koje se koristi za ispašu stoke. Upisuju se površine pašnjaka koje su se koristile za ispašu makar jednom u toku godine.

Jedinice koje se popisuju

Istraživanjem su obuhvaćena porodična poljoprivredna gazdinstva koja se bave biljnom proizvodnjom i koriste 1 000 m² ili više poljoprivrednog zemljišta. Istraživanje će se sprovesti na 5 000 porodičnih poljoprivrednih gazdinstava sa spiska izabranih gazdinstva. Okvir za izbor uzorka su gazdinstava iz popisa poljoprivrede 2010. godine.

Spisak izabranih gazdinstava sadrži sljedeće podatke: šifru opštine, šifru popisnog kruga, ime i prezime nosioca gazdinstva, adresu i redni broj gazdinstva.

Metod i vrijeme prikupljanja i dostavljanja podataka

Prikupljanje podataka vrši se anketom. Anketiranje gazdinstava obaviće se u periodu od 1.12. do 15.12.2013. godine. Anketiranje poljoprivrednih gazdinstava izvršiće ovlašćeni anketari na osnovu dodijeljenog spiska izabranih poljoprivrednih gazdinstava, metodom intervjua. Popunjene anketne obrasce anketari dostavljaju Zavodu za statistiku najkasnije do 20.12.2013. godine.

Referentni period

Referentni period je 2013. godina za podatke o zasijanim i požnjevenim površinama. U zasijane površine su uključene one površine koje su zasijane u 2012, a požnjevene su u 2013. godini. Površine koje su zasijane u 2013. godini, a biće požnjevene u 2014. su isključene.

Proizvodnja 2013. godine odnosi se na žetvu koja je počela u 2013 - toj, a može se završiti u 2014 - toj godini. Berba kasnih sorti citrusa počinje u posljednjem kvartalu ove godine i može se završiti u sljedećoj godini.

Jesen 2013. godine je referentni period za usjeve na oranicama koji su zasijani u jesen 2013. godine, a požnjeće se u 2014. godini.

Proljeće 2014. godine je referentni period za usjeve koji su planirani da se zasiju u proljeće 2014. godine.

Zaštita podataka

Podaci prikupljeni ovim istraživanjem prema Zakonu o zvaničnoj statistici i sistemu zvanične statistike (Sl. list CG, br. 18/12) predstavljaju službene podatke i kao takvi oni su tajni i mogu se koristiti samo u statističke svrhe.

Obaveze o zaštiti ličnih podataka odnose se na sva lica koja učestvuju u svim fazama sprovođenja ankete. Stoga, anketar treba da vodi računa da lica koja nijesu službeno nadležna nemaju pristup upitnicima. To znači da lica u gazdinstvima koja se anketiraju ne smiju vidjeti popunjene upitnike drugih gazdinstva. Popunjene upitnike ne treba ostavljati tako da budu dostupni neovlašćenim licima (npr. na vidljivom mjestu u automobilu, na radnom stolu, na javnom mjestu itd.). Stečena znanja o anketiranim gazdinstvima treba držati u strogoj tajnosti.

Instrumenti za sprovođenje ankete:

- Spisak izabranih gazdinstava
- Upitnik PO - 20
- Metodološko uputstvo za porodična poljoprivredna gazdinstva
- Obrazac P - 11

RAD ANKETARA

Obaveze anketara

Obaveze anketara su da:

- prisustvuju instruktaži,
- detaljno prouče metodološko uputstvo za porodična poljoprivredna gazdinstva i
- da obavljaju anketiranje u skladu sa metodološkim pravilima navedenim u ovom Uputstvu.

Rad anketara prilikom posjete porodičnog poljoprivrednog gazdinstva

Anketar, u toku posjete porodičnom poljoprivrednom gazdinstvu obavezan je:

- da se predstavi i identifikuje, pokazujući Ovlašćenje za obavljanje anketiranja zajedno sa ličnom kartom;
- da objasni cilj svoje posjete;
- da ostvari dobru komunikaciju;
- da naglasi sagovornicima da su obavezni da daju tačne podatke koji se traže u anketnom obrascu, a da je on kao i svi ostali učesnici obavezan da čuva kao službenu tajnu sve prikupljene podatke i da će se podaci koristiti isključivo u statističke svrhe;
- da ne mijenja redosled pitanja u upitniku. Ako osoba ne razumije pitanje, treba ga ponoviti jasno i polako. Ako i poslije toga ne razumije pitanje, pitanje se može postaviti drugim riječima, pazeći da se ne izgubi smisao originalnog pitanja;
- da pročita sva pitanja sa svim ponuđenim modalitetima.

Anketar treba da ima stalno u vidu, da uspjeh ankete zavisi u velikoj mjeri od toga kako će uspjeti da objasni građanima pojedina pitanja, da bi oni mogli da daju pravilne odgovore.

Anketar ne mora da se pridržava redosleda gazdinstava na Spisku, ali je dužan da ode u svako izabrano gazdinstvo, bez obzira na to koliko vremena i truda odlazak iziskuje. Ukoliko anketar prilikom prvog obilaska gazdinstva ne nađe nikoga obavezan je da gazdinstvo obiđe 3 puta, pri čemu će ostaviti obavještenje o svom ponovnom dolasku (obrazac P-11).

Lica od kojih treba tražiti podatke

Odgovore na pitanja iz anketnih obrazaca, anketar treba da traži od osobe koja je nosilac gazdinstva i to isključivo sa spiska izabranih gazdinstava. U odsustvu nosioca gazdinstva podatke daje punoljetni član gazdinstva kojem su podaci najviše poznati.

Nosilac gazdinstva je osoba koja je ekonomski odgovorna za rad gazdinstva i na čije ime gazdinstvo funkcioniše, odnosno osoba koja preuzima rizike rada.

POPUNJAVANJE UPITNIKA PO - 20

Prilikom popunjavanja polja gdje se upisuje podatak o površini, broju ili ukupnom prinosu, ispred podatka u prazna polja upisuju se nule. Npr. ako je površina zasijana pšenicom 2 ha i 450 m², podatak se upisuje na sljedeći način:

0	2
---	---

0	4	5	0
---	---	---	---

Polja gdje ne postoji podatak ostavljaju se prazna, odnosno ne upisuju se crte ili nule. Sve brojke koje se unose u obrazac treba da budu čitko napisane kako pri obradi podataka ne bi došlo do dvoumljenja o kojoj je brojni riječ. Na primjer: ako se nečitko upiše broj 1 (jedan), može se protumačiti kao 4 ili 7; nečitko upisana 0 (nula) može se protumačiti kao 6 (šest) i sl. Zbog toga anketar treba pažljivo i čitko da upisuje brojke u odgovarajuće redove.

U zatamljena polja na obrascu ne unose se podaci.

Podaci se upisuju isključivo hemijskom olovkom plave boje.

1. IDENTIFIKACIONI PODACI:

Anketar počinje popunjavanje upitnika prepisivanjem sljedećih podataka iz spiska izabranih gazdinstava:

Opština

Šifra popisnog kruga

Redni broj gazdinstva

Ime i prezime nosioca gazdinstva

Adresa

JMB prikuplja se uz saglasnost anketiranog lica. Ukoliko anketirano lice ne želi dati ovaj podatak, anketar treba da upiše u prvih sedam kućica podatke o danu, mjesecu i godini rođenja lica (npr. ako je datum rođenja 6. maj 2002. godine, upisati 06 05 002), dok će ostalih šest kućica ostaviti prazne.

Telefon – upisuje se broj telefona nosioca gazdinstva. Ako nosilac gazdinstva nema telefonski broj ili ne želi dati podatak upisuje se „nema” ili „ne želi”.

Na prvoj i zadnjoj stranici obrasca potrebno je upisati tehničke podatke o intervjuu, kao što su datum popisivanja, vrijeme početka i kraja intervjuja. Popisivač je obavezan upisati iste u obrazac, kao što je obavezan da se na kraju obrasca potpiše i zatraži potpis anketiranog lica.

2. NEUSPJELI POKUŠAJI ANKETIRANJA

Ako anketar prilikom prvog obilaska gazdinstva ne nađe nikoga u tabelu 2. upisuje datum i vrijeme dolaska. U ovom slučaju anketar je obavezan da popuni obavještenje o ponovnom dolasku (obrazac P-11).

3. STATUS GAZDINSTVA

Na osnovu ustanovljenih činjenica na terenu anketar zaokružuje jedan od ponuđenih odgovora od 1 do 11.

Ukoliko anketar ustanovi da se gazdinstvo i dalje bavi biljnom proizvodnjom i da je nosilac nepromijenjen zaokružuje redni broj **1. Gazdinstvo se bavi biljnom proizvodnjom i nosilac je nepromijenjen** (osoba iz spiska izabranih gazdinstava).

Ukoliko anketar ustanovi da se gazdinstvo i dalje bavi biljnom proizvodnjom, ali da je nosilac promijenjen zaokružuje redni broj **2. Gazdinstvo se bavi biljnom proizvodnjom i nosilac je promijenjen**. U ovom slučaju identifikacione podatke novog nosioca upisuje u **tabelu 4**.

Ukoliko anketar ustanovi da se gazdinstvo ne bavi biljnom proizvodnjom, ali se bavi drugim tipom poljoprivredne proizvodnje zaokružuje redni broj **3. Gazdinstvo se više ne bavi biljnom proizvodnjom**.

Ako se gazdinstvo više ne bavi poljoprivrednom proizvodnjom zaokružuje se redni broj **4. Gazdinstvo se više ne bavi poljoprivrednom proizvodnjom**.

Ako anketar ustanovi da se gazdinstvo iz spiska podijelilo na dva ili više gazdinstava, za svako novonastalo gazdinstvo popunjava se poseban upitnik i zaokružuje se redni broj **5. Novo gazdinstvo**. U tabelu 1. (Identifikacioni podaci) upisuju se identifikacioni podaci nosioca novonastalih gazdinstava, redni broj opštine, naziv naselja, a u polja u koja se upisuje redni broj gazdinstva upisuje se „999”.

Ako anketar ustanovi da se dva gazdinstva sa spisaka odnose na isto gazdinstvo (npr. otac i sin čine sada jedno gazdinstvo i nosilac objedinjenog gazdinstva je sin) anketira se nosilac tog gazdinstva (sin), a u upitniku za drugo gazdinstvo popunjavaju se identifikacioni podaci i zaokružuje se redni broj **6. Gazdinstvo duplikat od gazdinstva br. _____** i na liniji se upisuje redni broj dupliranog gazdinstva (redni broj gazdinstva sina).

Ukoliko anketar nije uspio da izvrši anketiranje gazdinstva sa Spiska i pored svih nastojanja da ga gazdinstvo primi, zaokružuje se redni broj **7. Odbijena saradnja**. U ovom slučaju zaokružuje se i redni broj **8. Razlog odbijanja** pod kojim se navodi razlog odbijanja.

Ukoliko anketar ne pronađe adresu navedenu u spisku izabranih gazdinstava zaokružuje redni broj **9. Anketar nije pronašao adresu**.

Redni broj **10. Napuštena kuća** zaokružuje se u slučaju kada anketar na osnovu činjeničnog stanja na terenu utvrdi da na gazdinstvu nema aktivnosti, odnosno ukoliko ustanovi da na datoj adresi nema više izabranog gazdinstava, već je zatvoreno ili napušteno (odlazak na rad u inostranstvo, smrt i slično).

Anketar je dužan da gazdinstvo sa spisaka izabranih gazdinstava posjeti tri puta. Ukoliko i nakon treće posjete gazdinstvu ne uspije da obavi intervju sa licem iz spiska izabranih gazdinstava zaokružuje redni broj **11. Gazdinstvo posjećeno tri puta**.

Ukoliko je zaokružen redni broj 3, 4, 6 anketar traži potpis anketiranog lica i završava anketu. Ukoliko je lice sa spisaka izabranih gazdinstava odbilo saradnju zaokružuje se redni broj 7 i time se završava popunjavanje obrasca.

Ukoliko je došlo do promjene koja nije gore navedena, **OBAVEZNO EVIDENTIRATI U NAPOMENI**.

4. PROMJENE U IDENTIFIKACIONIM PODACIMA (popunjavanje ako je zaokružilo opciju 2 kod pitanja 3 ili u slučaju promjene adrese)

Ukoliko je došlo do promjene nosioca gazdinstva ili promjene adrese novi podaci se upisuju u tabelu 4.

5. KORIŠĆENO POLJOPRIVREDNO ZEMLJIŠTE U 2013. GODINI

U tabelu broj 5 upisuju se podaci o površinama poljoprivrednog zemljišta po kategorijama korišćenja: oranice, okućnice i/ili bašte, voćnjaci, vinogradi, rasadnici, livade i pašnjaci.

Površina korišćenog poljoprivrednog zemljišta iskazuje se u hektarima (ha) i metrima kvadratnim (m²) i upisuje se u za to predviđene polja.

1 ar = 100 m²

1 ha = 100 ari = 10 000 m²

Lokalne jedinice mjere (ralo, kosa i dr.) preračunavaju se pomoću „Tabele za preračunavanje lokalnih jedinica mjere“ koja se nalazi na kraju ovog uputstva.

Površina oranica, okućnica, voćnjaka, vinograda, rasadnika, livada i pašnjaka upisuje se u kolonu 1. Ukoliko gazdinstvo koristi oranice, aneketar je obavezan da pita kolika je površina oranica korišćena za proizvodnju povrća na otvorenom (1.1), za proizvodnju povrća u zaštićenom prostoru (1.2) i kolika je površina ugara (1.3). Ove površine upisuju se u kolonu 2 odgovarajućeg reda. Zbir površina navedenih pod brojevima 1.1, 1.2. i 1.3. u koloni 2 je manji ili jednak od površine oranica koja je navedena pod rednim brojem 1. u koloni 1.

Takođe, ako gazdinstvo na okućnicama uzgaja voće (2.1) ili grožđe (2.2) površina se upisuje u kolonu 2. Zbir površina navedenih pod brojevima 2.1 i 2.2. u koloni 2 je manji ili jednak od površine okućnice navedene pod rednim brojem 2 u koloni 1.

Ukupno korišćeno poljoprivredno zemljište predstavlja zbir površina oranica, okućnica, voćnjaka, vinograda, rasadnika, livada i pašnjaka.

Pod rednim brojem 10. Ukupno korišćeno poljoprivredno zemljište upisuje se površina koja je jednaka zbiru površina upisanih pod rednim brojevima od 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 i 9 u koloni 1.

6. PROIZVODNJA NA ORANICAMA U 2013. GODINI

U tabelu 6. upisuju se podaci o *zasijanim površinama, požnjevenim površinama i ukupnom prinosu usjeva* proizvedenih na porodičnom poljoprivrednom gazdinstvu u posmatranoj godini. Zasijana površina se prikazuje u koloni 1, požnjevena površina u koloni 2, a ukupan prinos u koloni 3.

U površine u 2013. godini uključene su sve površine na kojima se sprovodila žetva u 2013. godini. Dakle, u ove površine su uključene površine koje su zasijane u 2012, a požnjevene su u 2013. godini, ali isključene su površine zasijane u 2013. koje će biti požnjevene u 2014 godini.

U okviru zasijanih i požnjevenih površina prikazuju se površine međuusjeva, podusjeva i dopunskih usjeva.

Međususjev je sporedni usjev koji se sije između redova glavnog usjeva. Površina pod međuusjevom izračunava se kao učešće površine koju međuusjev zauzima u ukupnoj površini glavnog usjeva. Npr. ako se na površini od 1000 m² gaji kukuruz kao glavni usjev, a pasulj kao međuusjev, pri čemu kukuruz zauzima 70% površine, a pasulj 30%: 700 m² se bilježi za kukuruz, a 300m² za pasulj.

Podusjevi se siju u glavni usjev i služe kao zaštita glavnog usjeva. Na pr. djetelina i lucerka se usijavaju u žito.

Dopunski usjevi su usjevi koji se siju nakon glavnog usjeva. Npr. ako se u toku iste godine nakon žetve 10 ha ozime raži zasije 10 ha kukuruza za zelenu masu potrebno je registrovati i površinu raži i kukuruza za zelenu masu.

U tabeli 6 prikazuju se i podaci o *zasijanim površinama u jesen 2013.* za sljedeće usjeve: ozimu pšenicu, ozimu raž, ozimi ovas, ozimi ječam, tritikale, lucerku, djetelinu, travne i travno-djetelinske smješe. Površine zasijane u jesen 2013. upisuju se u kolonu 4.

U okviru tabele 6. potrebno je prikazati i *plan prolječne sjetve.* Za svaki usjev koji poljoprivredno gazdinstvo planira da zasije u proljeće naredne godine u kolonu 5 upisuje se površina u ha i m².

Objašnjenja po grupama usjeva:

Žita (od 1 do 12)

Upisuju se površine žita namijenjenih za proizvodnju zrna, bez obzira da li je prinos zrna namijenjen za vlastite potrebe, prodaju, ishranu stoke ili sjeme. Nijesu uključene površine pod žitima koje se žanju zelene za stočnu hranu, koje se upisuju pod rednim brojem 20 (ostalo krmno bilje za zelenu masu).

Podaci se prikupljaju za sljedeća žita: pšenicu (ozimu i jaru), raž (ozima i jara), ovas (ozimi i jari), ječam (ozimi i jari), tritikale, kukuruz za zrno, heljdu i ostale žitarice za zrno (suražica, proso, sirak, mješavine žitarica i dr.).

Prinos žita se iskazuje kao prinos zrna u prosušenom stanju, tj. prinos zrna sa 14% vlage.

Industrijsko bilje (13 i 14)

Industrijske biljke namijenjene su za industrijsku preradu prije finalne upotrebe.

Upisuje se zasijana, požnjevena površina i ukupan prinos i površine planirane da se zasiju u proljeće naredne godine.

Krmno bilje (od 15 do 20)

Upisuju se podaci za krmno bilje koje se uzgaja u plodoredu na istoj površini zemljišta manje od 5 godina (godišnje i višedodišnje krmno bilje), bez obzira da li se koristi kao sijeno, silaža ili u svježem stanju. Krmno bilje koje nije korišćeno na poljoprivrednom gazdinstvu, već je prodato za direktnu upotrebu na drugom gazdinstvu ili industriji, takođe je uključeno. Podaci se prikupljaju za sljedeće vrste krmnog bilja: kukuruz za zelenu masu, lucerku, djetelinu, travne smješe, travno-djetelinske smješe i ostalo krmno bilje za zelenu masu (stočni grašak, grahorica, sirak i dr.).

Prinos kukuruza za zelenu masu i ostalog bilja za zelenu masu iskazuje se kao prinos zelene mase u svježem stanju sa sadržajem vlage od 75 do 80%.

Krompir (od 21 do 23)

Upisuju se podaci o zasijanim, požnjenim površinama, ukupnom prinosu i planiranoj sjetvi u proljeće naredne godine za rani, kasni i sjemenski krompir.

7. PROIZVODNJA POVRĆA, LUBENICA, DINJA I JAGODA U 2013. GODINI

U tabelu 7. upisuju se podaci o zasijanoj, požnjevenoj površini i ukupnom prinosu za navedene vrste povrća, jagode, sjeme i rasad, cvijeće i ukrasno bilje i krompir i to: na oranicama na otvorenom prostoru (kolona 1, 2 i 3); na oranicama u zaštićenom prostor (kolona 4, 5 i 6) i na okućnici (kolona 7, 8 i 9).

U zasijane površine u 2013. godini uključene su sve površine na kojima se sprovodila žetva u 2013. godini. Dakle, u ove površine uključene su površine koje su zasijane u 2012, a požnjevene su u 2013. godini, ali isključene su površine zasijane u 2013. koje će biti požnjevene u 2014. godini.

Proizvodnja povrća na oranicama na otvorenom podrazumijeva povrće za potrošnju u svježem stanju, kao i povrće namijenjeno za industrijsku preradu.

U površine na otvorenom uključene su i površine pod toplim lejama i niskim tunelima (pokrivači od plastike položeni na zemlju, zemljište pod tkaninom ili tuneli nepristupačni ljudima).

Pod povrćem u zaštićenom prostoru podrazumijeva se povrće koje je za vrijeme cijelog perioda rasta ili njegov najveći dio u stakleniku ili plateniku sa ugrađenim uobičajenim instalacijama (uređaji za navodnjavanje, grijanje, provjetravanje), isključuje se zemljište pokriveno plastikom ili tkaninom položenom na zemlju i tuneli nepristupačni ljudima.

Neke vrste povrća imaju kratak vegetacioni period, što omogućava više berbi u toku posmatrane godine sa iste površine zemljišta. U tom slučaju zasijana i požnjevena površina je jednaka zbiru svih zasijanih i požnjevenih površina tokom referentne godine.

Npr. salata ima vegetacioni period između 4 – 6 sedmica, ako je 200m² zasijano salatoma i požnjeveno 4 puta u istoj godini, zasijana površina biće 800 m².

Obuhvaćene su sljedeće vrste povrća: mrkva, luk crni, luk bijeli, pasulj za suvo zrno, grašak za svježe zrno, boranija, kupus – bijeli, raštan, ostale kupusnjače (karfiol, brokole, kelj, crveni kupus i dr.), salata, spanać, ostalo lisnato povrće (blitva i dr.), paradajz, paprika, krastavac, lubenica, dinja, patlidžan, tikvice i ostale vrste povrća koje nijesu spomenute, npr. rotkvica, cvekla i dr.

Prinos pasulja za suvo zrno iskazuje se kao prinos zrna sa 14% vlage.

Pod rednim brojem 22. *Proizvodnja sjemena i rasada* upisuje se površina na kojoj se gaji sjeme i rasad za prodaju, isključujući sjemena žita, krompira, leguminoza i uljana, kao i sjeme i rasad koji se proizvode za lične potrebe. Npr. ako se rasad povrća, kupusa, zelene salate, stočnog bilja proizvodi za lične potrebe gazdinstva upisuje se pod rednim brojem kulture na koju se odnosi. Površina rasadnika na kojima se gaje mlade drvenaste biljke namijenjene za kasnije presađivanje nijesu uključene u ovu kategoriju.

Podaci o površinama i proizvodnji cvijeća i ukrasnog bilje upisuju se u odgovarajuće kolone pod rednim brojem 23.

Pod brojevima od 24 do 26 upisuju se podaci o zasijanim, požnjevenim površinama i proizvodnji krompira isključivo na okućnicama (kolona 7, 8 i 9).

8. PROIZVODNJA SIJENA NA LIVADAMA I PAŠNJACIMA U 2013. GODINI

U tabelu broj 8 upisuje se prinos sijena sa korišćenih površina livada.

U tabelu 8 a) pod rednim brojem 1 upisuje se ukupan broj *goveda i konja* na ispaši na vlastitom ili zakupljenom zemljištu. Pod rednim brojem 2. upisuje se ukupan broj *ovaca i koza* na ispaši na vlastitom ili zakupljenom zemljištu.

U kolonu 2 upisuje se broj dana ispaše na vlastitom i zakupljenom zemljištu za navedene vrste stoke.

9. PROIZVODNJA VOĆA U 2013. GODINI

U tabelu 9. upisuju se podaci o plantažnim voćnjacima i ekstenzivnim i voćnjacima na okućnici, pri čemu se podaci o ekstenzivnim voćnjacima i voćnjacima na okućnici prikazuju zbirno.

Za plantažne voćnjake upisuje se ukupan broj stabala (kolona 1), broj rodnih stabala (kolona 2), ukupna površina (kolona 3) i površina pod rodnim stablima (kolona 4) i ukupan prinos (kolona 5).

Ukupan broj stabala predstavlja broj svih stabala, bez obzira na starost. Uključena su rodna stabla kao i mlada stabla koja još ne mogu dati rod.

Rodna stabla su stabla koja su sposobna dati rod, bez obzira na to da li su u posmatranoj godini dala rod ili ne.

Površina pod rodnim stablima plantažnih voćnjaka predstavlja površinu sa koje je u posmatranoj poljoprivrednoj godini dobijen rod. U površinu pod rodnim stablima nijesu uključene površine novih plantaža koje još nijesu počele da daju rod i površine napuštenih voćnjaka.

Za ekstenzivne voćnjake i voćnjake na okućnici prikazuje se ukupan broj stabala (kolona 6), broj rodnih stabala (kolona 7) i ukupan prinos (kolona 8).

Ukoliko gazdinstvo uzgaja kasno - sezonske sorte citrusa čija berba počinje u posljednjem kvartalu 2013. godine, a završava se u narednoj godini upisuje se ukupan očekivani prinos.

10. PROIZVODNJA GROŽĐA U 2013. GODINI

U tabelu 10. upisuju se podaci za grožđe za kvalitetna vina, ostalo grožđe za vino i stono grožđe.

Za plantažne vinograde upisuju se podaci o ukupnom broju čokota (kolona 1), broju rodnih čokota (kolona 2), ukupnoj površini plantaža (kolona 3), površini plantaža pod rodnim čokotima (kolona 4) i ukupnom prinosu (kolona 5). U površinu plantaža pod rodnim čokotima nijesu uključene površine novih plantaža koje još nijesu počele da daju rod.

Za vinograde na okućnici upisuju se podaci o ukupnom broju čokota (kolona 6), broju rodnih čokota (kolona 7) i ukupnom prinosu (kolona 8).

U ukupan broj čokota vinove loze ubrajaju se svi čokoti, bez obzira na starost.

Rodni čokoti su čokoti koji su sposobni za rod, bez obzira na to da li su u posmatranoj godini dali rod ili ne.

Vinske sorte su sorte loze čije je grožđe namijenjeno za proizvodnju vina i moraju pripadati vrsti *Vitis vinifera*.

Stone sorte su sorte vinove loze čije grožđe je namijenjeno za potrošnju u svježem stanju.

Vina proizvedena u Crnoj Gori razvrstavaju se u sljedeće kategorije kvaliteta:

1. stono vino - vino proizvedeno od grožđa jedne ili više sorti vinove loze bez određenog geografskog porijekla;
2. stono vino sa kontrolisanim geografskim porijeklom - vino proizvedeno od grožđa jedne ili više sorti vinove loze ubranog i prerađenog u crnogorskom vinogradarskom području;
3. kvalitetno vino proizvedeno na određenom području:
 - kvalitetno vino sa kontrolisanim geografskim porijeklom - vino proizvedeno od grožđa jedne ili više sorti vinove loze sa izraženim kvalitetnim karakteristikama za sortu ili sorte koje potiču sa jednog regiona ili manje teritorijalne jedinice
 - vrhunsko vino sa kontrolisanim geografskim porijeklom je vino proizvedeno od grožđa jedne ili više sorti vinove loze sa naročito izraženim kvalitetnim karakteristikama za sortu ili sorte koje potiču sa jednog regiona ili manje teritorijalne jedinice
 - predikatno vino sa kontrolisanim geografskim porijeklom, predikatna vina su vina posebnog kvaliteta koja se proizvode u izuzetno povoljnim uslovima sazrijevanja grožđa na čokotu, te u zavisnosti od postignutog stepena prezrelosti grožđa, vremenu berbe i prerade postižu izuzetan kvalitet.

Na prvoj i zadnjoj strani obrasca P - 20 potrebno je obezbijediti (upisati) tehničke podatke o intervjuu, kao što su datum popisivanja, vrijeme početka i kraja intervjua i datum kontrole opštinskog instruktora. Ovi podaci služe u svrhu budućeg planiranja i popisivač je obavezan upisati iste u obrazac, kao i da se na kraju obrasca potpiše i zatraži potpis intervjuisanog.

Eventualne napomene i objašnjenja za upisane podatke, anketar upisuje na poslednjoj strani upitnika.

**TABELA ZA PRERAČUNAVANJE LOKALNIH JEDINICA MJERE
U METRE KVADRATNE (m²)**

1 PLUG	40 ARI	4000 m²
1 KOSA	36 ARI	3600 m²
1 RALO	18 ARI	1800 m²
1 MOTIKA	8 ARI	800 m²
1 ČEREK	4.5 ARI	450 m²
1 ARGAT	6 ARI	600 m²
1 DULUM	10 ARI	1000 m²
1KATASTARSKO JUTRO	57 ARI	5700 m²
1 KVADRATNI HVAT	0,036 ARI	3,6 m²
1 ŠINIK	7,5 ARI	750 m²
1 LANAC	71,9 ARI	7190 m²

1 ha (hektar)= 100 ari = 10 000 m²

1 ar = 100 m²